

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора
завідувача кафедри терапевтичної, ортопедичної та дитячої стоматології
Запорізького державного медичного університету МОЗ України

Возного Олександра Вікторовича

на дисертаційну роботу **Кільмухаметової Юлії Хафізівни**

«Використання композиції антиоксидантних препаратів при місцевому лікуванні захворювань пародонта у хворих з супутньою патологією сечовивідної системи», представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду ДФ 76.600.029 у Буковинському державному медичному університеті з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія»

Актуальність теми.

Запальні захворювання пародонта є одними з найбільш актуальних медичних та соціально-економічних проблем сучасного суспільства внаслідок широкого поширення, прогресуючого перебігу з втратою функції зубощелепної системи та втратою зубів і пов'язаним із цим зниженням якості життя пацієнтів.

За результатами епідеміологічних досліджень частота запальних захворювань пародонту серед дорослого населення становить 80-90% і залежить від екологічних характеристик регіону, віку, соціальних умов та наявності фонових захворювань.

Серед основних етіопатогенетичних факторів захворювань пародонту на сучасному етапі виділяють мікробну агресію з формуванням зубного нальоту, продуктів їхньої життєдіяльності та загальні фактори, що визначають реакцію тканин пародонту до патогенних впливів. Серед останніх більшість дослідників відзначає соматичну патологію і, насамперед, захворювання сечовивідної системи.

Незважаючи на широкий арсенал високоактивних протизапальних та антибактеріальних препаратів, традиційне лікування цієї патології не завжди дає

бажаний результат. Окрім того, відмічається значний ріст ускладнень, які виникають внаслідок застосування вказаних засобів.

Відповідно в представленій дисертаційній роботі зроблена спроба вирішення проблеми оптимізації місцевого лікування запальних захворювань пародонту у хворих з супутньою патологією сечовивідної системи з використанням композиції антиоксидантних препаратів.

Виходячи з того, що питання застосування композиційної суміші препаратів (мазь Тіотриазоліну, мазь Цинку оксид та 0,05% розчин Хлоргексидину біглюконат) при місцевому лікуванні запальних захворювань пародонту у хворих з супутньою патологією сечовивідної системи недостатньо вивчено, а подібний науковий підхід, з одного боку, відповідає критерію наукової новизни отриманих результатів, а з іншого – повністю відповідає сучасним тенденціям стоматологічної терапевтичної практики.

Таким чином, роботу, присвячену оптимізації місцевого лікування запальних захворювань тканин пародонту у хворих з супутньою патологією сечовивідної системи з використанням композиції антиоксидантних препаратів слід визнати вельми актуальною та практично значимою.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження виконана згідно з планом наукових досліджень кафедри терапевтичної стоматології Буковинського державного медичного університету "Розробка методів діагностики, терапевтичного лікування та реабілітації стоматологічних хворих" (№ державної реєстрації 0115 U 002765) і «Обґрунтування та впровадження нових методів діагностики, лікування, профілактики та реабілітації стоматологічних хворих» (№ державної реєстрації 0120U102553). Авторка є співвиконавцем зазначених НДР.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, сформульованих у дисертації.

Дисертаційна робота Кільмухаметової Юлії Хафізівни є закінченою науково-дослідною роботою, виконаною на сучасному методичному рівні та на достатній кількості досліджуваного матеріалу.

Обрані здобувачкою завдання відповідають меті роботи. Матеріали дисертації ґрунтуються на результатах експериментального та клінічного досліджень місцевого впливу розробленого комплексу препаратів, що мають антиоксидантні властивості, на захворювання тканин пародонту, їх перебіг та лікування. виконаних лабораторних досліджень. Експериментальне дослідження виконано на сучасному рівні з застосуванням лабораторних методів, результати яких підтвердили можливість застосування запропонованої композиції антиоксидантних препаратів у практичній стоматології.

В рамках дисертаційного дослідження дисертанткою були проведені експериментальні дослідження на 18-ти кроликах-самцях, які були поділені на три групи. Розповсюдженість захворювань пародонту вивчались у 207 хворих на гломерулонефрит, пієлонефрит, ниркова недостатність, полікістоз нирок та сечокам'яна хвороба. Клінічні дослідження дисертантка провела на 72 хворих, що були поділені на дві групи.

Проведене порівняльне оцінювання впливу композиції антиоксидантних препаратів на перебіг запальних захворювань пародонта та доведено, що застосування композиційної суміші препаратів є найбільш ефективним у віддалені строки.

Методи дослідження та статистичної обробки даних, які використовувалися у роботі, адекватні поставленим завданням. Результати власних досліджень викладені послідовно та обґрунтовано.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що за результатами здійснених досліджень доповнено дані про інтенсивність перекисного окислення ліпідів та антиоксидантного захисту та встановлено їх кореляційну залежність до змін типових маркерів запального процесу, визначено стан показників неспецифічної резистентності та імунологічної реактивності організму в динаміці виразково-некротичного гінгівіту без лікування.

Здобувачкою уперше проаналізовано саногенний ефект запропонованого комплексу препаратів із вираженими антиоксидантними та антисептичними властивостями для лікування виразково – некротичного гінгівіту.

Вивчені фактори, що впливають на протікання захворювань пародонта та досліджено вплив комплексу препаратів на тканини пародонта у пацієнтів з патологіями сечовидільної системи.

Нарешті, науковим здобутком дисертантки слід визнати доведення того, що застосування суміші препаратів Тіотриазолін, Цинку оксид та Хлоргексидину біглюконат підвищить ефективність лікування виразково – некротичного гінгівіту у хворих з патологією сечовивідної системи.

Практичне значення отриманих результатів. Авторкою запропоновано та впроваджено в клінічну практику новий спосіб лікування запальних захворювань пародонта у хворих з патологією сечовивідної системи.

Здобувачем науково обґрунтовано підвищення ефективності лікування виразково-некротичного гінгівіту у хворих з патологією сечовивідної системи та доцільність використання запропонованого способу.

Рекомендації щодо використання результатів дисертаційного дослідження.

Результати дисертаційного дослідження мають теоретичне та практичне значення, тому можуть бути використанні як в навчально-педагогічному процесі у вищих навчальних закладах, так і в практичній діяльності лікаря-стоматолога.

Натепер результати кваліфікаційної наукової праці впроваджені у навчально-педагогічний процес кафедри терапевтичної стоматології Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, терапевтичної стоматології Буковинського державного медичного університету, терапевтичної стоматології Полтавського державного медичного університету, кафедри стоматології Медичного інституту Сумського державного університету та лікувальний процес навчально-лікувального центру "Університетська клініка" Буковинського державного медичного університету, КМУ «Міська дитяча стоматологічна поліклініка» м. Чернівці, ОКНП Чернівецький обласний стоматологічний центр м. Чернівці.

Повнота висвітлення результатів дисертації в опублікованих працях. Основні результати і наукові положення повністю відображені в статтях у

наукових журналах, а також у виступах та тезах науково-практичних конференцій.

За матеріалами дисертації опубліковано 18 наукових робіт, з них: 4 статті у фахових наукових журналах, рекомендованих ВАК України, 2 статті у закордонних наукових журналах, одна з них включена до переліку Scopus, 12 у матеріалах і тезах конференцій, з'їздів, конгресів.

Структура та зміст дисертації.

Дисертація викладена на 205 сторінках комп'ютерного тексту і складається зі вступу, огляду літератури, характеристики об'єктів і методів досліджень, трьох розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатків. Роботу ілюстровано 20 таблицями та 38 рисунками. Список використаної літератури містить 229 бібліографічних джерел, з яких 76 кирилицею та 153 латиницею.

В **анотації** українською та англійською мовами надані найбільш вагомі результати дослідження та приведений список публікацій за темою дисертаційної роботи.

У **вступі** на 7 сторінках обґрунтовується актуальність теми дисертаційного дослідження, сформульовані мета і завдання роботи, визначені наукова новизна і практичне значення одержаних результатів, показано впровадження їх у навчальний процес, а також у закладах практичної охорони здоров'я, задекларований особистий внесок здобувача, зазначена апробація результатів дисертації і повнота відображення їх у наукових публікаціях.

Розділ 1 «Етіологія, патогенез та лікування захворювань тканин пародонта. Вплив загальносоматичних патологій на їх виникнення (огляд літератури)». Розділ «Огляд літератури» складається з 3 підрозділів, викладений на 26 сторінках. У першому підрозділі авторкою проведено аналіз наукових публікацій щодо етіології та патогенезу запальних захворювань тканин пародонта. У другому підрозділі наведено інформацію про вплив загальносоматичних патологій на виникнення захворювань тканин пародонту. У

третьому підрозділі авторкою представлено сучасні відомості Основні принципи корекції захворювань тканин пародонта.

Авторкою критично оброблена достатня кількість літературних джерел як вітчизняної, так і зарубіжної фахової літератури, наведено оцінку стану цього питання в науковій літературі.

У кінці розділу авторка наводить резюме, що є коротким узагальненням, яке обґрунтовує необхідність проведення запропонованого дослідження. Викладений матеріал надає підґрунтя до проведення оригінальних досліджень.

Огляд літератури складає не більше 20% основного тексту дисертації, написаний із використанням сучасних літературних джерел як вітчизняних, так і закордонних авторів. Розділ структурований, має добре виражену послідовність викладання. Приведені літературні дані є передумовою для виконання представленої кваліфікаційної наукової праці та повністю обґрунтовують доцільність проведення подібного роду дослідження.

Зауваження до розділу 1 відсутні.

Розділ 2 «Матеріали та методи досліджень» викладений на 17 сторінках і включає 6 підрозділів. У розділі приведені описання методів лабораторних та клінічних досліджень. У розділі детально наведено інформацію про складені клінічні групи пацієнтів, проведено обґрунтування обсягу вибіркового клінічного груп, репрезентативності та достовірності результатів. Розділ повністю розкриває алгоритм проведення дисертаційного дослідження, містить порядок формування та склад дослідних груп, а також достатньо повне описання використаних методик на всіх етапах роботи. Розділ ілюстрований 3 рисунками.

Зауваження до розділу 2. Бажано на початку розділу представити річні етапи дослідження. Розширити підрозділ клінічні методи дослідження за рахунок представлення таблиць розподілу досліджених, що полегшує сприйняття матеріалу та опису запропонованого способу лікування.

Розділ 3 «Вплив комплексу препаратів на досліджувані показники у піддослідних тварин» викладений на 34 сторінках і включає 4 підрозділи.

Дисертантка у даному розділі висвітлила результати дослідження показників крові у тварин, яким було змодельовано виразково-некротичний гінгівіт, та порівняла їх з результатами тварин, які за однакових умов отримували місцеве лікування вказаної патології розробленою схемою лікування, що включала використання мазей Тіотриазоліну, Цинку оксиду та 0.05% розчину Хлоргексидину біглюконату.

Авторкою, відповідно до завдань роботи, було проаналізовано характер змін стану антиоксидантно-прооксидантної системи впродовж патологічного процесу без і на тлі лікування та досліджено їх вплив на кількісні та функціональні показники маркерів інтенсивності запального процесу, стану клітинної та гуморальної ланок неспецифічної резистентності та імунологічної реактивності організму.

Розділ містить 12 рисунків та 12 таблиць, що дозволяє упорядкувати отримані здобувачкою дані дослідження.

Зауваження до розділу 3 не має.

Розділ 4 «Саногенний ефект комплексу препаратів при виразково-некротичному гінгівіті» викладений на 18 сторінках і включає 3 підрозділи. Розділ містить 11 рисунків, серед них 8 фотографій піддослідних тварин на етапах дослідження та 4 таблиці, що дозволяє краще сприйняти результати даного дослідження.

Дисертантка вказала, що розроблений комплекс препаратів є ефективним засобом корекції перебігу експериментального виразково-некротичного гінгівіту. Його місцеве застосування було найефективнішим у фазі гострого запалення, а найменш ефективним у період активних анаболічних явищ.

Доведено, що місцева протизапальна дія розробленого комплексу препаратів дозволяє у середньому на 3-4 доби швидше досягти нормалізації пошкодженої локальної неспецифічної реактивності слизової оболонки ротової порожнини, а стимулюючий регенеративний ефект сприяє швидшій

диференціації епітеліоцитів та повному відновленню пошкодженої ділянки ясен у коротші (у середньому 2-3 дні) терміни лікування.

Авторкою, завдяки мікробіологічним дослідженням, вивчена антисептична властивість розробленого комплексу препаратів при застосуванні за умов *in vivo*, що дозволяє успішно його застосовувати для лікування інфекційних запально-деструктивних процесів тканин пародонта.

Зауваження до розділу 4 не має.

Розділ 5 «Клінічна картина та індексна оцінка пацієнтів з патологіями сечовивідної системи до та після лікування» викладений на 11 сторінках. Ілюстрований 4 таблицями та 4 рисунками.

У цьому розділі дисертантка провела аналіз результатів порівняння клінічної оцінки ротової порожнини у основній та контрольній групах пацієнтів до та після проведеного лікування. Оцінила стан гігієни порожнини рота у обох групах та індексну оцінку тканин пародонта у обох групах.

Авторкою доведені переваги використання запропонованого комплексу препаратів для лікування захворювань тканин пародонта у пацієнтів з патологією сечовивідної системи.

Зауваження до розділу 5:

Було б доцільним наведення історії хвороби одного з пацієнтів, найбільш показового щодо зроблених висновків та практичних рекомендацій.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження», який викладений на 18 сторінках, авторка достатньо повно представила і аналізує фактичний матеріал та зіставляє його з даними літератури, і підходить до основних теоретичних узагальнень та практичних рекомендацій.

Зауважень до розділу немає.

Висновки повністю відповідають на поставлені завдання дослідження та сприяють реалізації мети даної роботи.

Практичні рекомендації мають практичну спрямованість та прийнятні до використання.

Згідно проведеного аналізу, висновки дослідження та практичні рекомендації ґрунтуються на отриманих результатах та повною мірою аргументовані та однозначні в сприйнятті.

Недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення.

Суттєвих зауважень щодо оформлення та змісту дисертації немає. Дисертація написана грамотною літературною мовою, достатньо повно ілюстрована. Текст дисертації послідовний та логічний.

Подана до офіційного захисту дисертаційна робота виконана й оформлена на високому науково-методичному рівні з дотриманням усіх вимог і безумовно заслуговує на позитивну оцінку.

Під час опрацювання представленої на рецензування роботи до дисертантки виникли наступні запитання:

1. Які основні чинники, що характерні для груп хворих з супутньою патологією сечовивідної системи впливають на наявність відмінностей стоматологічного статусу?

2. Які основні елементи розробленого Вами метода лікування захворювань пародонта у хворих з супутньою патологією сечовивідної системи суттєво знижують ризик виникнення ускладнень лікування?

3. На Ваш погляд, які критерії оцінки ефективності запропонованого Вами метода лікування захворювань пародонта у хворих з супутньою патологією сечовивідної системи?

Висновок

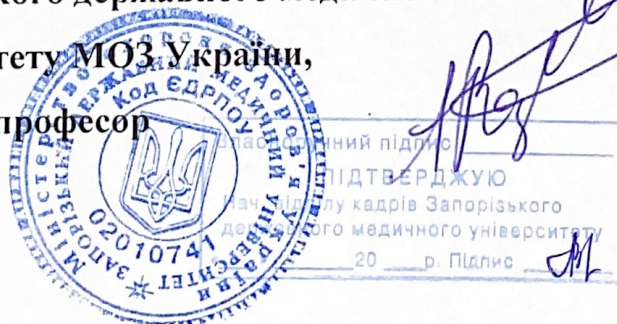
Дисертаційна робота Кільмухаметової Юлії Хафізівни на тему: «Використання композиції антиоксидантних препаратів при місцевому лікуванні захворювань пародонта у хворих з супутньою патологією сечовивідної системи» представлена на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія» є завершеною самостійною

науковою працею, в якій представлено теоретичне узагальнення та нове вирішення актуальної науково-практичної задачі сучасної стоматології, що полягає у оптимізації місцевого лікування запальних захворювань тканин пародонту у хворих з супутньою патологією сечовивідної системи з використанням композиції антиоксидантних препаратів.

За своєю актуальністю, метою і завданням дослідження, достовірністю і обґрунтованістю отриманих результатів, висновків і практичному значенню дисертація Кільмухаметової Юлії Хафізівни на тему: «Використання композиції антиоксидантних препаратів при місцевому лікуванні захворювань пародонта у хворих з супутньою патологією сечовивідної системи» відповідає вимогам п. 10, 11 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. за №167 із змінами від 09.06.2021 за № 608, а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри терапевтичної,
ортопедичної та дитячої стоматології
Запорізького державного медичного
університету МОЗ України,
д.мед.н., професор

Олександр ВОЗНИЙ

Солодухін В. В.